

Täysistunto

Tiistai 21.2.2023 klo 14.00—22.45

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 319/2022 vp

Hallituksen esitys HE 328/2022 vp

Valiokunnan mietintö StVM 53/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 53/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mennään yleiskeskusteluun, ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi esittelee mietinnön. Olkaa hyvä.

Keskustelu

20.21 **Markus Lohi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä 319/2022 ehdotetaan säädettäväksi, että voimaannpanolain 59 §:ssä säädetty Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueen mahdollisuus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä säädetään toistaiseksi voimassa olevaksi mahdollisuudeksi. Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet voivat ylläpitää kahta tällaista sairaalaa, jos väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa hyvinvointialueiden toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttämistä. Voimassa olevassa laissa näillä hyvinvointialueilla on mahdollisuus kahden tällaisen sairaalan ylläpitoon vuoden 2032 loppuun saakka.

Hallituksen esitystä 319/2022 täydentävässä hallituksen esityksessä numero 328 ehdotetaan, että voimaannpanolain 59 §:ssä säädetään valtion erilliskorvauksesta, jolla valtio voisi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksikön ylläpidosta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia. Erilliskorvauksen määrä ei kuitenkaan voi ylittää 20:tä prosenttia koko hyvinvointialueen ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen toimintakuluista, joista on vähennetty toiminnasta saadut tulot.

Esityksen tavoitteena on vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksikön ylläpitoon. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kustannusten korvaamisen perusteista, hyvinvointi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

alueen selvityksestä, toimintaa ja taloutta koskevista luovutettavista tiedoista sekä korvauksen myöntämiseen liittyvistä menettelyistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että esityksessä on käsitelty niitä perusteita, miksi Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueeseen kohdentuvaa erillisratkaisua esitetään. Esityksen taustalla on eduskunnan lausuma Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason turvaamisesta. Keskeinen syy poikkeukselliseen sääntelyyn on historia siitä, että myös Kemissä ja Savonlinnassa on ollut ympärivuorokautinen yhteispäivystysyksikkö. Vaikka sinänsä hyvinvointialueiden yleiskatteellisella rahoituksella voidaan kattaa päivystyspalveluiden järjestäminen näillä alueilla, voidaan perustelujen mukaan lisärahoituksella vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitoon.

Esityksessä on kuitenkin myös tunnistettu jännite liittyen kyseessä olevien Lapin ja Pohjois-Savon hyvinvointialueiden sekä muiden hyvinvointialueiden asukkaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Esitys perustuu saadun selvityksen mukaan hallituksen poliittiseen kokonaisuuskantaan ja valintaan sopivasta keinosta toteuttaa eduskunnan lausuma.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa, että esityksessä on tunnistettu, että sillä voi olla niin myönteisiä kuin kielteisiä vaikutuksia henkilöstön saatavuuteen. Perusteluissa tuodaan esiin, että jos alueen kaksi sairaalaa ylläpitää laajan päivystyksen palvelutasoa, voi tämä johtaa kilpailuun työntekijöistä niin alueen sairaaloiden välillä kuin muiden hyvinvointialueiden sairaaloiden kanssa. Toisaalta se, että sairaalassa järjestetään päivystystä, voi olla osaavaa henkilökuntaa paikkakunnan sairaalaan houkutteleva tekijä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa, että kahden ympärivuorokautisen päivystyspisteen ylläpito joillain hyvinvointialueilla ei saa johtaa tilanteeseen, jossa kyseisten hyvinvointialueiden päivystystoiminnan ylläpito vaarantaa kyseisen hyvinvointialueen tai muiden yhteistoiminta-alueen hyvinvointialueiden edellytyksiä toteuttaa oman väestönsä terveydenhuoltoa parhaalla mahdollisella tavalla.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta puoltaa ehdotettua sääntelyä. Sääntelyn toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta tulee kuitenkin osana hyvinvointialueiden rahoituksen seuranta arvioida sekä palvelujen saatavuuden että rahoituksen kohdentamisen ja rahoitusmallin kokonaisuuden läpinäkyvyyden näkökulmasta, ja tarvittaessa tulee muuttaa sääntelyä. Myös päivystyksen kokonaisuuden toimivuutta tulee seurata.

Valiokunta ehdottaakin asiasta lausumaa. Lausuma kuuluisi seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa päivystyspalvelujen osalta perustuslain 19 §:n 3 momentin nojalla turvattujen oikeuksien toteutumista hyvinvointialueilla ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin varmistaakseen oikeuksien toteutumisen käytännössä.”

Arvoisa puhemies! Tämä valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Kiitoksia valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Lohi. — Seuraavaksi edustaja Juuso.

20.27 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kun sote-lait lyötiin lukkoon kaksi ja puoli vuotta sitten, jäi sinne iso valuvika, joka koski Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueita. Näille hyvinvointialueille säädettiin mahdollisuus ylläpitää kahta yhteispäivystysyksikköä sairaaloidensa yhteydessä vain vuoteen 2032 asti. Eduskunta hyväksyi kuitenkin lausuman siitä, että hallituksen tulee turvata Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden riittävä palvelutaso ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi. Näitä toimenpiteitä on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

odotettu siitä asti. Asiaa on haudottu ministeriössä yli kaksi vuotta, ja se tuotiin eduskuntaan vasta aivan viime tipalla. Nyt tuodulla esityksellä tuo kymmenen vuoden määräaika poistetaan ja hyvinvointialueet saavat pienen ylimääräisen rahoituksen. Toistaiseksi voidaan siis huokaista helpotuksesta.

Olen huomannut, että kun eduskunnassa saadaan aikaan jotain hyvää, niin aika monilla kansanedustajilla on kiire ottaa siitä kunnia. Ainakin Kemin keskussairaalan olemassaolosta on tullut vaaliteema jo niin monissa vaaleissa, että sitä voidaan mielestäni kutsua jo vaalisairaalaksi. Tällä esityksellä näiden kahden sairaalan kohtalo siirtyy hyvinvointialueille ja epävarmuus tulee siten jatkumaan. Tämä jatkuva epävarmuus on myrkkyä näille sairaaloille: rekrytoinnit vaikeutuvat ja energiaa palaa jatkossakin taisteluun sairaalan puolesta. Kansanedustajat varmasti kiillottavat omaa kilpeään ahkerasti nyt vaalien alla, mutta minä haluan kiittää myös niitä ruohonjuuritason päättäjiä alueilla, jotka ovat ahkerasti tuoneet esiin huolta sairaaloiden kohtalosta, eli Kemin kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Reijo Viitalaa, Kemin kaupunginhallituksen puheenjohtaja Pekka Tiitistä, Kemin kaupunginjohtaja Matti Ruotsalaista, Savonlinnan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Terho Kaskista, Savonlinnan kaupunginhallituksen puheenjohtaja Anna-Kristiina Mikkosta ja Savonlinnan kaupunginjohtaja Janne Lainetta.

Arvoisa puhemies! Ihan täydellinen tämä esitys ei kuitenkaan ole. Valiokunnan kuuleman Savonlinnan kaupungin lausunnon liitteenä on professori Kaarlo Tuorin asiantuntijalausunto, jossa katsotaan, että perusoikeuksien heikennyskielto edellyttää Savonlinnan sairaalan ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitoa. Kemin kaupungin lausunnossa viitataan myös perusoikeuksien heikennyskieltoon. Tuorin mukaan sosiaalisiin ihmisoikeuksiin ja perusoikeuksiin liittyy olennaisesti heikennyskieltovaikutus. Tämä vaikutus kieltää heikentämästä sosiaalisten oikeuksien toteuttamisessa jo saavutettua tasoa. Heikennyskieltovaikutus liittyy luonnostaan perustuslain 19 §:n 1 momentin tarkoittamaa välttämätöntä huolenpitoa toteuttavaan kiireelliseen hoitoon. Lisäksi voidaan katsoa, että myös perustuslain 19.3 §:n takaamaan oikeuteen riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyy tällainen heikennyskieltovaikutus. Myös heikennyskieltovaikutus perustee sitä, että Savonlinnan alueella perustuslain 19 §:n 1 ja 3 momentin tarkoittama oikeus hoitoon turvataan siten, että kahden ympärivuorokautisen päivystysyksikön ylläpitäminen säädetään hyvinvointialueen velvollisuudeksi, jonka täyttämistä silmällä pitäen alueella on lakisääteinen oikeus erilliskorvaukseen.

Professori Tuorin asiantuntijalausunnan perusteella katson, että Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystysyksikön ylläpito sairaaloidensa yhteydessä on kytkettävä ainoastaan väestön palvelutarpeen arviointiin, ja jos palvelutarve edellyttää kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystysyksikön ylläpitoa, tähän on maksettava valtion varoista tarvittava erillisrahoitus.

Arvoisa puhemies! Mielestäni lain pykäläesityksestä tulee poistaa 1 momentin loppuosa koskien hyvinvointialueiden toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttämistä, koska kuvatus tilanne voi syntyä ainoastaan tilanteessa, jossa hyvinvointialueiden rahoitus kokonaisuudessaan on riittämätön, ja tällaisessa tilanteessa ongelma on ratkaistavissa ja tulee ratkaista korjaamalla hyvinvointialueiden rahoitus riittävälle tasolle, jotta väestön palvelutarpeen edellyttämä ympärivuorokautinen yhteispäivystys voidaan järjestää.

Olen jättänyt keskuskansliaan esityksen pienestä muutoksesta 59 §:n osalta. Esitän, että 1 momentista poistetaan se viimeinen osa, jotta Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden jatko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

kytketään eduskunnan ilmaiseman tahdon mukaisesti vain ja ainoastaan väestön palvelutarpeen täyttämiseen. Tämän lisäksi esitän, että 2 momentissa erilliskorvauksen maksaminen muutetaan esityksen muodosta ”voidaan maksaa” muotoon ”maksetaan”, jotta hyvintointialueiden saaman korvauksen taso ei määräydy mielivaltaisesti vaan perustuu edellä 1 momentissa todettuun palvelutarpeeseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Reijonen.

20.33 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Juuso nosti esille hyvinvointialueiden ongelmia, mitä jo nyt on tullut ilmi. Totta kai niitä ongelmia pitää korjata aina, kun niitä nousee esille. Kannatan näitä edustaja Juuson tekemiä esityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kulmuni.

20.33 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Ajattelin käyttää tästä hieman pidemmän puheenvuoron, koska taival on varmasti ollut aika pitkä Kemi-Tornion alueen ja Savonlinnan alueen sairaala-asiaa seuranneille ja päättäjille vaalikaudesta toiseen.

Tämähän ei ole mikään uusi asia, että se olisi aktualisoitunut vasta tällä vaalikaudella tai vasta viimeisten vuosien aikana, mutta tämä hallitus on kuitenkin ensimmäinen, joka sote-uudistuksen on todella saanut tehtyä. Muut sitä ovat vain aina ajatelleet tekevänsä ja suunnitelleet tekevänsä, nyt se todella tehtiin. Ja koko sen ajan, kun näitä eri sote-uudistuksen malleja on vuosikymmenestä toiseen suunniteltu, nämä kaksi maakuntaa, joissa on ollut kaksi keskussairaalaa, Suomen pienimmät keskussairaalat ja Suomen pienimmät sairaanhoitopiirit, ovat jollain lailla olleet epäilyksenalaisina siitä, mikä heidän tulevaisuuden tasonsa palveluiden suhteen tulee olemaan. Näiden alueiden päättäjät, aivan varmasti puoluekannasta riippumatta, varmasti niin Jouni Backman Savonlinnassa aikanaan demareiden toimesta kuin Hannes Manninen Lapissa keskustan toimesta, ovat tehneet armottomasti työtä omien kotiseutujensa palveluiden säilyttämisen puolesta, joten ei suinkaan ole kysymys vain viime vuosien asiasta vaan paljon pidemmästä kaaresta.

Mutta haluan tietenkin kiittää, että jälleen kerran — vastoin sitä, mitä sosiaali- ja terveysministeriön virkakunta, vastoin sitä, mitä ehkä aika monet asiantuntijat olisivat esittäneet — poliittisella päätöksenteolla kuunneltiin alueen väestöä, kuunneltiin alueen ihmisiä, kuunneltiin alueen päättäjiä. Erittäin laajaa yhteistyötä on tehty Savonlinnan seudun kuntapäättäjien, Kemi-Tornion alueen kuntapäättäjien ja näiltä alueilta valittujen kansanedustajien kesken. Se on ollut hedelmällistä työtä, koska kun nuija kopahtaa lopulta eduskunnassa, niin silloin voidaan hetkiseksi huokaista, että tämä edunvalvontatyö näiden alueiden ihmisten puolesta tuotti tulosta.

Se ongelma on siis aikaisemmin jo hoidettu yliopistosairaanhoitopiirien osalta, mutta kun nyt näissä kahdessa maakunnassa ei yliopistosairaloita ole, niin heillä ei terveydenhuoltolain mukaan olisikaan ollut enää oikeutta ylläpitää useampaa ympäri vuorokauden yhteispäivystävää yksikköä.

On aivan selvää, että sote-uudistuksen tavoite ei ollut se, että ihmisten palvelut heikkenivät, vaan sen tavoite oli se, että ihmisten palvelut paranevat. Pitkin matkaa viime vaalikaudelta tähän vaalikauteen olen koettanut tuoda esille sitä ongelmaa, mikä tähän tervey-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

denhuoltolain pykälään liittyy näiden kahden maakunnan osalta, ja olen erittäin tyytyväinen, että se nyt tällä tavalla hoidetaan.

No, tämäkään laki ei toki ole täydellinen. Siihen varmasti liittyy viilattavaa, ja ainahan se voisi olla parempi, mutta ilman tätä näillä alueilla olisi huomattavasti heikompi tilanne houkutella osaajia, turvata tämän alueen ihmisten palvelut.

Arvoisa puhemies! Tämä laki nyt saatiin eduskuntaan aivan vaalikauden loppumetreillä. On toki harmillista, että sote-uudistuksessa näille kahdelle keskussairaallalle Kemiin ja Savonlinnaan laitettiin tällainen vähän erikoinen kymmenen vuoden määräaika. Hyvä, että se nyt kumotaan ja korjataan sillä, että niillä on mahdollisuus ylläpitää pysyvästi keskussairaaloita myös tulevaisuudessa ja tarjota alueen ihmisille tarvittavia palveluita, ja myös se, että rahoitus seuraa matkassa, on äärimmäisen tärkeää. Aikanaan valtiovarainvaliokunta jo kiinnitti tähän huomiota, kun huomattiin, että sote-uudistuksessa on tällainen tietynlainen epäkohta sen suhteen. Toki siinä varmaan on paljon muitakin epäkohtia, mutta ehdottomasti suuri saavutus on se, että tuo iso, vaalikaudesta toiseen ollut hanke vihdoin saatiin eteenpäin. Nyt tässä laissa tuodaan myös rahoitus, ja se rahoitus on myös niin, että se on tulevankin nelivuotiskauden julkisen talouden kehyksissä olemassa. Jos seuraava hallitus haluaa nimenomaan täältä rahaa ottaa, niin heidän täytyy sitten ne rahat todella säästää. Elikkä nämä rahat nyt ovat kehyksen pohjissa, ja se on erittäin tärkeää. Epäilenpä, että mikään puolue ei varmastikaan näiden alueiden ihmisten palveluita halua heikentää, koska tälläkin hetkellä he ovat perustuslain nojalla oikeutettuja siihen palvelutasoon, mikä sinne on vuosikymmenten saatossa rakennettu niin, että alueella on kaksi ympäri vuorokauden päivystävää keskussairaala. Ja ovathan nämä maakunnatkin toki aika erilaisia moniin muihin Suomen alueisiin verrattuna: Lappi lähes puolen Suomen kokoinen maakunta, etäisyydet varsin suuria, ja sitten toisaalta Etelä-Savo, jota suuret vesistöt halkovat.

Vaikka tämä kokonaisuus ei ole täydellinen, niin on ehdottoman suuri saavutus, että se nyt on saatu tehtyä. Niin Kemi-Torniossa Länsi-Pohjan keskussairaalassa kuin Savonlinnassa on varmuus siitä, että siellä saa olla tulevaisuudessakin ympäri vuorokauden päivystävä erikoissairaanhoidon perustason yhteispäivystys, ja heille on myös rahoitus tuleviksi vuosiksi tähän korvamerkitty eduskunnan toimesta.

On tietenkin totta, että tulevaisuudessa tämä kiista siitä, miten hyvinvointialueilla palvelut järjestetään, on hyvinvointialueilla. Kansanvaltaisessa järjestelmässä niinhän sen pitää ollakin, enkä usko, että niin Etelä-Savossa kuin Lapissaakaan hyvinvointialueenkaan päättäjät olisivat vastoin oman alueensa ja oman hyvinvointialueensa palveluita ja jollain tavalla niitä heikentäisivät. Varmasti asioita täytyy järjeistää, tehdä fiksummin, tehdä paremmin, mutta se perusta tulee nyt kuntoon, että siellä saa päivystää ympäri vuorokauden niin erikoissairaanhoidon tasolta kuin perustasolta, ja myös rahoitus on kunnossa.

Uskallan sanoa, että mikään muu koalitio ei tätä olisi saanut aikaiseksi. Keskustalle tietenkin on tärkeää se, että näistä palveluista pidetään kiinni alueellisesti, mutta osalla puolueista on vähän sellaistaikin taipumusta, että mielellään halutaan joillain alueellisilla kysymyksillä satuttaa toista puoluetta, kenelle ne ovat tärkeitä ja tarpeellisia. Sen sijaan sosiaalidemokraatit näkivät myös tämän alueellisen tärkeyden tässä asiassa, ja niinpä tämä laki, jota pitkään, ainakin kaksi vaalikautta omasta toimestani, on yritetty edesauttaa, nyt vihdoinkin realisoituu, ja siitä olen hyvin tyytyväinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Risikko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

20.40 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässä oli pakko ottaa puheenvuoro siitä syystä, kun tätä olen itsekin seurannut aika monta vuotta, ja nythän tässä on — aivan niin kuin edustaja Kulmuni ja monet muut täällä totesivat, myös edustaja Juuso — saatu vähän niin kuin linnarauha, että Savonlinna ja Kemin lumilinna, linnarauha on saatu nyt ainakin tässä vaiheessa.

Minä pidän tärkeänä aina sitä, että just lähdetään siitä palveluntarpeesta. Kuten edustaja Kulmuni totesi, niin nämä ovat kaksi hyvin erilaista aluetta verrattuna moneen muuhun alueeseen. On vesistöä, ja sitten taas siellä Lapin seudulla on pitkät välimatkat ja niin edelleen. Nämähän ovat olleet sellaisia aika spesiaaleja sairaanhoitopiirejä silloin aikoinansa, kun ne olivat sairaanhoitopiirejä. Itsekin aika paljon Savonlinnassa vierailin kouluttajana, ja sitten taas Länsi-Pohjan tiedän, miten siellä kehitettiin esimerkiksi psykiatrasta hoitoa — aivan siis huippu tämä Keroputaan malli ja kaikki, joka on niin kuin lanseerattu koko Suomelle. Voi sanoa, että siellä on kyllä ollut sitä innokasta kehittäjää.

Sitten tietysti aina pitää lähteä siitä tarpeesta. Kun meillä Suomessa on kuitenkin vähän rahaa ja paljon erilaisia tarpeita, niin aina pitää lähteä tarpeista ja vastata siihen. Nyt on saatu näille kahdelle alueelle, niin kuin sanoin, sellainen tilanne, että saa päivystää, ja minä luotan siihen, että asiantuntijat ovat arvioineet sen, että näiden kahden alueen kohdalla on tällainen erityinen päätös tehty ja rahoitusta sinne hankittu. Kyllä sillä täytyy perustelut olla, ei sairaanhoitoa ja terveydenhuoltoa oikeastansa muuten voi ajatellakaan viettävän eteenpäin kuin vaikuttavuuden ja laadun ja tarpeen ja saavutettavuuden ja saatavuuden vuoksi. Mutta sitten taas tämä asia on erittäin hyvä, että tämä saatiin päätinkiin ja lähtee asiakkaiden ja kansalaisten tarpeista.

Mutta edustaja Kulmunille vain sanoisin, että ehkä ei kannata vielä ilakoida tuosta sote-uudistuksesta, sitä kaaosta, mikä tällä hetkellä tuolla kentällä on. Rahat on loppu, ja väkeä ei ole, meillä ei henkilöstö riitä minnekään. Jos katsotte niitä tilastoja, mitä tarkoittaa hoitojonot, mitä tarkoittaa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen viivästymiset, mitä tarkoittaa sydänlasten hoitojonot ja niin edelleen, ja niin edelleen, syöpäsairauksien hoitojen viivästymisen — se tarkoittaa työikäisille ja kaikille, jotka syöpää sairastavat, tosi rankkoja juttuja. Elikkä en missään nimessä käyttäisi puheenvuoroa, että ”vihdoinkin saatiin se”. On varmasti tärkeää, että saatiin laajemmille harteille, mutta tämä on katastrofi tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lohi.

20.43 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Heti alkuun tässä totean edustaja Risikolle, että nämähän ovat meille kaikille tuttuja sosiaali- ja terveystoimessa olevia ongelmia, joita luettelitte, mutta mikäänhän niistä ei liity sote-uudistukseen sinänsä, muuta kuin se, että niitten ratkominen on helpompaa, kun teimme tämän uudistuksen, mutta tämä uudistushan ei ole näitä aiheuttanut. Nämähän ovat pitkällä aikavälillä syntyneitä ongelmia.

Mutta sitten palaan tähän varsinaiseen asiaan, ja täytyy kyllä kiittää myös omasta puolestani kaikkia niitä edunvalvojia, voi sanoa, että meitä, jotka olemme tämän asian eteen töitä tehneet pitkään. Tämähän on paitsi tarkan harkinnan tulosta myös edunvalvonnan tulosta, että tämä esitys on täällä salissa. Taustallahan on yksimielinen, silloin sote-uudistuksen yhteydessä valiokunnassa päätetty ja tänne saliin esitetty lausuma, että pitää turvata tämä, ja sen lausuman pohjalta tämä esitys on tuotu tähän saliin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

Arvoisa puhemies! Pidän erityisen arvokkaana tämmöisessä tilanteessa, jossa poiketaan normaalin rahoituslainsäädännön periaatteista ja joka lähtee tarvepohjaisuudesta, erityisesti syistä kahden hyvinvointialueen rahoituksen osalta, että valiokunta kykeni tekemään tämän — huolimatta monesta kritiikistäkin, joita tähän ratkaisuun liittyi muista hyvinvointialueista, kykenimme tekemään tämän yksimielisesti. Nyt tätä yksimielisyyttä ollaan horjuttamassa tekemällä valiokunnan jäsenten osalta täällä muutosesityksiä tähän lakiin. Jos niitä olisi haluttu tehdä, oikea paikka olisi ollut valiokunnan jäsenten osalta, että olisivat tehneet valiokunnassa ne muutosesitykset eivätkä täällä salissa. Nämä muutosesitykset, joita tehdään, ovat osittain sentyyppisiä, että kun keskustelimme niistä valiokunnassa, totesimme, että niitten tekeminen edellyttäisi myös perustuslakivaliokunnan arviota, jotta kykenisimme arvioimaan, ovatko ne perusoikeuksien mukaisia, ja sen takia, kun aikataulu on tiukka, olisi ollut riski, että se kaataa koko tämän esityksen. Ymmärrän, että vaalit ovat tulossa, mutta kannattaa muistaa, että vaalien jälkeenkin on elämää, ja se on tärkeä viesti tältä salilta, jos täällä kyettäisiin tämä päätös tekemään yksimielisesti. Sen takia voisin nyt melkein vielä vedota edustaja Juusoon ja esitystä kannattaneeseen Reijoseen, että kannattaa vielä harkita, onko tämä sen arvoinen, että tätä vaalikikkana yrittää lähteä täällä vielä äänestyttyään, vai onko tämän itse asian hoitamisen kannalta paljonkin viisaampaa hakea yksimielinen kanta eduskunnasta. Se luo pohjaa vaalien jälkeen asiaa viedä eteenpäin oikeaan suuntaan ja varmistaa maksimaalinen rahoitus verrattuna siihen, että tämä näyttäytyy riittaisena asiana täällä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kulmuni.

20.46 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tarkoitus ei ole tietenkään tässä yhteydessä käydä laajemmin sote-uudistusta läpi, mutta tähän lakiin liittyvä yksityiskohta juontaa juurensa sote-uudistukseen sisältyvästä lausumasta, joita oli siellä toki aikamoinen liuta. Kaikki tietävät, että ei tuokaan uudistus täydellinen ole, mutta on se varmastikin paras uudistus, joka on saatu tehtyä, koska sitä niin monena vaalikautena on yritetty.

On ihan selvää, että edelleenkin tulevalla vaalikaudella varmasti joudutaan tekemään monenlaisia säätötoimia sen suhteen, että meidän julkinen talous pystyy kannattelemaan kaikkia niitä palveluita ja kaikki substanssissa sosiaali- ja terveyspalveluissa olevat ongelmat pystyttäisiin saamaan kuntoon, en ollenkaan sitä kiistä, mutta joka tapauksessa tämä asia on puhtaasti näille kahdelle alueelle erittäin huojentava seikka, että vihdoinkin tämä saadaan nyt muutaman vuoden epävarmuuden jälkeen — itse asiassa myös pidemmän epävarmuuden jälkeen, koska totta kai kaikilla alueillahan on ollut erilaisten sote-uudistuksien myötä suuri epävarmuus, miten palvelut järjestetään. Näille kahdelle alueelle erityisesti tällä vaalikaudella hyväksytyn uudistuksen myötä totta kai, Länsi-Pohjan ihmisille ja Savonlinnan seudun ihmisille, on erittäin tärkeää, että he voivat luottaa siihen, että heidän keskussairaalsensa palvelut pystytään järjestämään samankaltaisella tasolla kuin tähänkin asti ja siihen myös tulee nyt rahoitus ihan viime metreillä. Ja rahoitus on myös tulevassa kehyksessä pohjissa, ja jos tuleva hallitus ei sitä sieltä aivan erityisesti pois ota, kuten uskon sen olevan, niin nämä alueet kyllä pystyvät luottamaan siihen, että nämä kaksi hyvinvointialuetta, Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet, pystyvät paljon paremmin nyt katsomaan sitä, kuinka siellä perustellusti kaksi keskussairaala pystyy toimimaan ja toki myös vahva perustaso. Etenkin Lapin osalta on erittäin tärkeää, että jokaisessa kunnassa on hyvä terveysasema ja Ivalossa vielä ympäri vuorokauden päivystäväkin terveysasema.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

Tämä tietenkin nyt koskettaa hyvin vahvasti erikoissairaanhoidtoa, mutta aika useasti nämä sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät kysymykset saavat myös laajempia merkityksiä, ja näillä alueilla, jotka ovat erittäin teollistuneita alueita, on ammattikorkeakoulutusta sairaanhoidon osalta, on paljon opiskelijoita, jotka tekevät osan tutkinnostaan näissä sairaaloissa ja perehtyvät siihen ammattilaisten saannin kannalta, tähän liittyy niin paljon enemmän kuin vain se, että ihmiset saavat palvelut näissä yksiköissä. Siihen liittyy myös laajempia alueellisia, taloudellisia, koulutuksellisia kysymyksiä, ja toki kaikista tärkeintä on se, että ihmiset niin Kemi-Torniossa kuin Savonlinnan alueella pystyvät luottamaan, että heidän palvelutasoistaan huolehditaan eduskunnan siunauksella oikein korvamerkityllä tavalla, ja siitä olen tavattoman tyytyväinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Risikko.

20.49 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä edustaja Kulmuni sanoi tuossa ansiokkaassa puheenvuorossaan, minkä nyt juuri piti. Mielestäni se hyvin peilasi sitä, mitä on tapahtunut, ja sitten hän myöskin totesi realistisesti, että tähän uudistukseen, mitä nyt tehdään, tarvitaan se korjaussarja, ja sitähan varmasti jokainen ryhmä nyt tällä hetkellä miettii, että mitä pitää korjata. Kyllä minäkin sen ymmärrän, että piti laittaa laajemmille harteille, ja olen itsekin ollut sitä esittämässä, että laajemmille harteille, mutta kyllähän tällainen hallinto, mikä siihen nyt rakennettiin, on aivan erikoinen juttu. Ja sitten vielä se, että on tullut tämän hallituskauden aikana erilaisia lainsäädäntöjä, jotka ovat vielä sakanneet lisää näitä potilaitten palveluja.

Mutta, ei mitään, kaatunutta maitoa on turha itkeä, ja sen tähden meidän pitää kuitenkin tehdä siitä hyvä, ja sitähan varten meidät on valittu sinne valtuustoihin ja hallituksiin, että siitä sitten paras mahdollinen tehdään. Siinä edustaja Kulmuni on jälleen kerran oikeassa, kun sanoi, että tämä on paras tähänastisista. Kun ei ole ennen tehty, niin se on ihan hyvin sanottu.

Vielä sanon kaiken kaikkiaan tästä, että minun mielestäni tässä kannattaa tätä nyt tämän lain mukaisesti, joka on yksimielinen, viedä eteenpäin ja katsoa, miten sitten tulevaisuudessa onnistuu tämä ratkaisu, mikä nyt tässä hallituksen esityksessä tehdään, koska me jokainen tiedämme, että rahat loppuvat, palvelujen tarve tulee lisääntymään, henkilöstön määrä on kortilla, eli meillä on todella suuri pula rahasta ja henkilöstöstä, ja se, mikä niistä on vielä vaikeampi asia, on se henkilöstö. Sitä ei saa välttämättä edes rahalla muuttaman vuoden päästä, jos emme oikeasti tee jotain sen eteen. Siitä syystä kannan suurta huolta siitä, että nämä hienot lait, mitä täällä tehdään, voidaan oikeasti toimeenpanna. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Juuso.

20.51 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Lohi käytti tässä puheenvuoron ja on painottanut puheenvuoroissaan koko ajan sitä, kuinka tämä esitys oli yksimielinen valiokunnassa, ja ihmettelee nyt sitä, miksi me jätämme tähän pykälämuutosesityksen vasta täällä istunnossa. Edustaja Lohi tietää hyvin, mitenkä asia valiokunnassa käsiteltiin. Puheenjohtajana kerroitte äsken, että meidän esittämämme muutos olisi vaatinut uusia asiantuntijakuulemisia ja olisi ollut perustuslain vastainen. Meidän asiantuntijallamme, joka myös on lakimies, on asiasta eri käsitys. Mikäli edustaja Lohi haluaa, että minä avaan tätä valiokuntakäsittelyä vielä tarkemmin, niin olen kyllä valmis siihen, mikäli haluatte jatkaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

siitä keskustelua. Sen voin sanoa, että se valiokuntakäsittely oli hyvin erikoinen, ja jos sanotaan arvosana-asteikolla neljästä kymmppiin, se sai nelosen. Sen valiokuntakäsittelyn vuoksi minä joudun jättämään tämän pykäläesityksen täällä istunnossa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Lohi.

20.53 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! En tietenkään kannusta edustaja Juusoa käymään läpi valiokunnan keskusteluja, koska ne eivät ole eduskunnan sääntöjen mukaan julkisia. Ei niitä voi täällä avata, enkä minäkään niitä avaa. Totean vain, että jos se siellä valiokunnassa todettiin, että se olisi perustuslain kannalta ongelmallinen ja vaatisi lausuntoa, niin ei se tosiasia nyt täällä salissa ole muuttunut miksikään. Jos jäsenet ovat eri mieltä, on tietenkin kohtuullista ja asianmukaista, että tehdään valiokunnassa se muutosesitys ja äänestetään siellä ja tuodaan tänne vastalause. Mutta jos ei valiokunnassa ole kykyä ilmoittaa eriävää mielipidettä tai tehdä vastalauseita, niin minusta on erikoista, että sitten täällä salissa äänestetään, mielipide muuttuu salissa.

Minusta tähän vaikuttaa ennen muuta vaalien läheisyys. Kyllähän tämä on vähän tämänöinen iltalypsyjen äiti, [Leena Meri: Älä viitsi olla epäkunnioittava!] josta nyt on kysymys, että tullaan täällä tekemään ja ajatellaan, että voidaan ehkä maakunnassa sanoa, että ”muut vastustivat ja minäpä olisin tehnyt näin”. Niin kuin sanoin, on fiksumpaa se, että haetaan tässä asiassa nyt yksimielisyyttä. Tämähän ei kuitenkaan tule menemään läpi, ja tulevaisuutta on vaalien jälkeenkin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja vielä edustaja Reijonen.

20.54 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! On käyty mielenkiintoista keskustelua muun muassa Lapin sairaaloiden osalta, pohjoisten sairaaloiden osalta. — Minun mielestäni edustaja Juusolla on oikeus tehdä eduskunnassa esityksiä, kuten kaikilla meillä muillakin on.

Tähän soteen liittyen nostan esille, että siellä on jonkun verran näitä haasteita. Tämä uudistus oli itsessään haasteellinen. Siellä on muun muassa nämä yo-sairaala-asiat, että mitenkä annetaan niille rahoitusta. Tuntuu, että siellä alueilla on kiistaa, että menevätkö ne rahat terveysasemille vai menevätkö ne yliopistolliseen sairaalaan. Sitä on pikkuisen sitä kitkaa saatu nyt pois, mutta edelleenkin se ei ole ihan tasapuolinen. Sote-ongelmia on muun muassa ruokapuolella: on tullut keittiöongelmia ja on kaikenlaisia sopimuksia, mitä piti uusia. Monenlaista ongelmaa siellä on.

Ja itse tämä sote: Kun tässä nyt keuhuttiin tätä sotea, niin jotenkin minä näen tämän soten, että tämä sote ei lähtenyt korjaamaan niitä ongelmia, mitkä olivat ne ongelmat. Ihan pahin ongelmahan oli henkilökunnan saatavuus: että ei ole henkilökuntaa, ei ole hoitohenkilökunta, ei ole lääkäreitä. Toinen oli ICT-systeemit eli atk-systeemit, tietokonesysteemit.

Tämä sote-uudistus ei itsessään pureutunut siihen, että olisi saatu lisää henkilökuntaa. Ei, eikä se sitä alan houkuttelevuutta parantanut, siihen se ei puuttunut. Eikä myös sitten siihen puuttunut, että olisi ollut yksi ainut tietokonesysteemi niin kuin verottajalla ja Kellalla, niin että se olisi pelannut kaikkialla, mutta nyt näitä alkaa olla kymmeniä, satoja. Eli se ei ihan täysin tätä korjannut ja paljon tässä haasteita on.

Edelleenkin olen sitä mieltä, että edustaja Juusolla on oikeus tehdä täällä salissa esityksiä, mikä oikeus kaikilla muillakin on. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 172/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin on.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.